

УДК 342.41

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС АДВОКАТУРИ (ПОШУК ОПТИМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ)

С. Ревер

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, Україна, 79000,
e-mail: segarever2@gmail.com*

Досліджено важливість незалежності інституту адвокатури, який з огляду на його специфічні функції має охороняти законні права та інтереси громадян України. Проаналізовано міжнародні документи, які закріплюють засадничу роль адвокатури в діяльності судової системи та підкреслюють важливість її організації в спосіб, що забезпечує незалежність від будь-якого стороннього впливу на її діяльність.

В основній частині дослідження проаналізовано запровадження в Україні адвокатської монополії на представництво осіб у суді. Досліджено регулювання монополії на професійне правове представництво в інших європейських державах. Надано оцінку найбільш суперечливим та прогресивним положенням проекту Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055.

Наголошено на важливості розроблення законодавства, яке передбачає адвокатську діяльність з урахуванням консультування представниками адвокатського середовища на всіх етапах законотворчого процесу. Зроблено висновки про необхідність доопрацювання законопроекту № 9055 та спрямування його до Венеціанської комісії для його комплексної оцінки на відповідність європейським стандартам.

Ключові слова: адвокат, адвокатська монополія, гарантії адвокатської діяльності, правосуддя, судова реформа.

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/vla.2019.68.142>

У сучасних демократичних державах адвокатура є стрижнем правового захисту людини від свавілля влади та державних органів. Закріплення організації діяльності адвокатури в спосіб, що забезпечує її незалежність від будь-якого стороннього впливу, є необхідним для повернення суспільної довіри щодо здатності представників юридичної професії забезпечувати ефективне представництво інтересів у судах, а також до процесу здійснення правосуддя загалом. Саме тому на сучасному етапі розвитку Української держави, особливо важливого значення набуває успішне проведення в країні реформи адвокатури як невід'ємної складової реформи правосуддя в Україні. З прийняттям Верховною Радою України у 2016 році змін до Основного Закону держави в частині правосуддя [7], в Конституції було закріплено, що «для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура; виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення», що фактично означає введення «адвокатської монополії» на представництво осіб в суді, окрім певних випадків: представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

Очевидно, що після внесення відповідних змін до Конституції чинний Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [5] потребує суттєвого вдосконалення. З огляду на це питання конституційно-правового закріплення в Україні належної (оптимальної) моделі організації та діяльності адвокатури набуває особливої актуальності.

У науковій літературі питання конституційно-правового регулювання діяльності адвокатів в Україні широко висвітлені, зокрема, в публікаціях В. В. Андреевського, Т. Варфоломеевої, С. Головатого, С. Прилуцького, О. Святоцького, Ю. Шемшученка, та ін. Однак, конституційними змінами 2016 року (щодо правосуддя) та підготовкою на їхній основі проекту Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 було зроблено суттєві уточнення в цьому напрямі, які з об'єктивних причин не були предметом попередніх досліджень.

Метою статті є комплексний аналіз пошуку оптимальної моделі конституційно-правового закріплення статусу адвокатури та гарантій її організації та діяльності.

На сьогодні неможливо уявити собі розвинене громадянське суспільство без незалежного інституту адвокатури, який з огляду на його специфічні функції охороняє законні права та інтереси громадян України завдяки здійсненню захисту від кримінального обвинувачення та надання правової допомоги під час вирішення справ у судах та інших державних органах в конфліктах з державою та іншими особами.

Не випадково низкою міжнародно-правових документів закріплено засадничу роль адвокатури в діяльності судової системи, підкреслено важливість її організації в спосіб, що забезпечує незалежність від будь-якого стороннього впливу на її діяльність.

Так, Консультативна рада європейських суддів (КРЄС) на основі Кодексу поведінки європейських адвокатів, Хартії основоположних принципів діяльності європейських адвокатів, Основних принципів Організації Об'єднаних Націй стосовно Незалежності Судової влади, Основних принципів Організації Об'єднаних Націй про Роль адвокатів та Бангалорських принципів поведінки суддів, підготувала Висновок про відносини між суддями та адвокатами, виходячи з принципу, що ці відносини впливають на якість і ефективність правосуддя та здатні їх вдосконалити [3].

У 2017 році Парламентська Асамблея Ради Європи підготувала меморандум «Аргументи на користь розроблення Європейської конвенції про юридичну професію», в якому зазначено: «Як визнав Європейський суд із прав людини, «специфічний статус адвокатів надає їм центральне місце під час здійснення правосуддя у ролі посередників між громадськістю і судами. Тому вони відіграють ключову роль у забезпеченні того, щоб суди, чия місія є засадничою у правовій державі, неодмінно користувалися довірою громадськості. Однак для того, щоби громадськість мала довіру до процесу відправлення правосуддя, вона також повинна мати довіру до здатності представників юридичної професії забезпечувати справедливе і ефективне представництво їхніх інтересів. Адвокати є головними дійовими особами в судовій системі, прямо залученими до її функціонування й до захисту сторони процесу». Роль адвокатів у забезпеченні ефективного захисту окремих прав виходить за межі судової системи. Вони надають правову допомогу до початку судового провадження та в рамках альтернативних способів вирішення спорів, коли важливі питання можливо вирішити без звернення до перевантаженої національної судової системи; дійсно, незалежна експертна правова допомога здатна знеохотити відірваних від реальності клієнтів виграти в суді безперспективні справи» [10].

Саме тому успішне проведення судово-правової реформи в Україні, одним із невід'ємних сегментів якої є суттєве удосконалення (реформування) адвокатури, є неможливим без врахування зазначених міжнародних та європейських стандартів незалежності та безсторонності адвокатів, які мають стати для нашої держави орієнтиром і пріоритетом для подальшого розвитку, створення незалежного правосуддя та забезпечення права громадян на справедливий і своєчасний суд.

Новітній етап реформи адвокатури України був започаткований 2 червня 2016 року з прийняттям Верховна Рада змін до Основного Закону держави в частині правосуддя, якими було задекларовано «адвокатську монополію» на представництво осіб в суді. Так, стаття 131-2 Конституції України визначає, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура; виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Водночас Законом визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [7].

Щоправда, так звану адвокатську монополію в Україні вводили поступово, оскільки положення Розділу XV «Перехідні положення» Конституція України відтермінувало такі зміни: з 1 січня 2017 року передбачено виключне право адвокатів на представництво у Верховному Суді та судах касаційної інстанції, з 1 січня 2018-го – в апеляційних судах, а з 1 січня 2019-го – в судах першої інстанції, а органів державної влади та органів місцевого самоврядування – з 1 січня 2020 року [4].

Запровадження «монополії» адвокатів на представництво в судах давно назрівало в Україні та загалом було позитивно сприйняте адвокатською спільнотою. Серед основних плюсів такого представництва, на наш погляд, є:

- в суді адвокат діятиме більш ефективно та кваліфіковано, ніж будь-яка особа без досвіду правозахисної роботи, оскільки адвокат – це фахівець, який пройшов спеціальний відбір та отримав ліцензію на право займатися адвокатською діяльністю;
- обов'язкова участь адвоката в судовому процесі скоротить терміни розгляду справ у судах та сприятиме винесенню судами законних і обґрунтованих рішень;
- змагальність професійних адвокатів у судовому процесі може повернути довіру громадськості до реформи правосуддя та судової гілки влади;
- адвокат несе персональну відповідальність за якість надання правової допомоги, його можна притягнути до дисциплінарної відповідальності за недобросовісне виконання покладених на нього обов'язків;
- адвокат зобов'язаний постійно підвищувати свою кваліфікацію;
- вся інформація, яку адвокат отримує від клієнта, захищена законом, оскільки вона належить до адвокатської таємниці;
- адвокат має доступ до багатьох державних реєстрів та наділений правом надсилати адвокатський запит, що значно спрощує надання правової допомоги.

Водночас, противники запровадження адвокатської монополії наводять істотні недоліки, основними з яких є:

- наявність у адвоката свідоцтва про право займатися адвокатською діяльністю не завжди свідчать про належний рівень фахівця;
- обов'язкова участь адвоката в судовому процесі обмежить доступ до правосуддя незабезпеченим прошаркам населення, які з огляду на нестабільну економічну ситуацію у нашій державі та недостатню прозорість у визначенні розміру гонорару

за надання правової допомоги, не зможуть оплатити послуги професійного адвоката. Не дає оптимізму і те, що система надання безоплатної правової допомоги, яка передбачена в Україні на сьогодні, повною мірою не вирішуватиме цю проблему. Крім того, у ЗУ «Про безоплатну правову допомогу» передбачено, що управляє такою системою Кабінет Міністрів України та Міністерства юстиції України, а фінансують систему надання безоплатної первинної/вторинної правової допомоги за рахунок видатків Державного бюджету України на утримання відповідних органів виконавчої влади, місцевих бюджетів та інших джерел. А тепер уявімо ситуацію коли адвокат з безоплатної правової допомоги, який певною мірою є у фінансовій залежності від органів державної влади, здійснюватиме судове представництво особи у справі, де протилежною стороною є держава. І така ситуація цілком можлива попри задекларовану в Україні незалежність адвокатської діяльності;

– до сьогодні не вирішеним є питання представництва органів державної влади та органів місцевого самоврядування у судах, оскільки суміщення державної служби з адвокатською діяльністю є неможливим з огляду на законодавство України про протидію корупції, а також відповідну практику Європейського суду з прав людини;

– корпоративні юристи будуть змушені отримувати адвокатське свідоцтво, що є досить проблематично для працюючих юристів, оскільки законодавством передбачене стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю, яке триває не менше шести місяців.

Зважаючи на поглиблення співпраці нашої держави з європейськими інтеграційними організаціями, доцільним є дослідження регулювання монополії на професійне правове представництво в інших європейських державах. Відповідно до звіту «Європейські судові системи: ефективність і якість правосуддя (видання 2016 року, дані за 2014 рік)», складеному Європейською комісією з питань ефективності правосуддя [9], найпоширенішою з огляду на підвищену небезпеку для суспільства та суворість покарання є адвокатська монополія в кримінальних справах. Через це представництво обвинуваченого професійним адвокатом є обов'язковою вимогою в більшості країн (33) – Польща, Нідерланди, Чорногорія, Норвегія, Литва, Латвія, Італія, Ісландія, Угорщина, Росія, Сербія, Португалія, Великобританія, Андорра, Вірменія, Азербайджан, Республіка Молдова, Люксембург, Словаччина, Словенія, Македонія, Туреччина, Греція, Франція, Грузія, Хорватія, Бельгія, Данія, Чехія, Кіпр, Мальта, Монако, Швейцарія, тоді як правове представництво потерпілого адвокатом обов'язкове у 18-ти країнах (Бельгія, Греція, Росія, Туреччина, Шотландія, Мальта, Португалія, Норвегія, Хорватія, Данія, Кіпр, Франція, Монако, Ісландія, Італія, Грузія, Люксембург, Швейцарія та Македонія).

Дев'ять держав – членів Ради Європи встановили адвокатську монополію у всіх категоріях справ (цивільних, кримінальних і адміністративних), принаймні для більшості процесів: Італія, Франція, Монако, Бельгія, Греція, Люксембург, Кіпр, Туреччина та Мальта.

На противагу цьому, в тринадцяти державах – членах Ради Європи взагалі немає монополії на представництво в жодному із перелічених вище процесів, в тому числі і кримінальному (Німеччина, Швеція, Іспанія, Болгарія, Естонія, Албанія, Австрія, Боснія і Герцеговина, Естонія, Ірландії, Румунії, Північна Ірландія та Уельс).

При цьому монополія на професійне правове представництво в Європі може також залежати від різних факторів, наприклад, інстанції в які реалізується таке представництво, суми позову, а також питань, що розглядають.

Така переконлива тенденція підвищення рівня професіоналізму в наданні правової допомоги, яка є притаманною більшості сучасних демократичних держав, дає підстави зробити висновок про те, що саме докорінне реформування в Україні інституту адвокатури, зокрема в частині закріплення монопольного становища адвокатів у сфері надання правової допомоги, може найближчим часом спричинити позитивні зміни у сфері правосуддя та забезпечити вищий рівень правового захисту громадян.

Важливим кроком у процесі реформування адвокатури в Україні має стати прийняття нового профільного закону України про адвокатську діяльність, оскільки теперішня редакція ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» явно застаріла та не відповідає вимогам часу. З цією метою 06.09.2018 року Президент України вніс до Верховної Ради України проект Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 [6], який було визначено невідкладним.

Основним аргументом, який би мав сприяти прийняттю зазначеного законопроекту, прес-служба Президента України назвала його позитивну оцінку Радою Європи відповідно до експертного висновку якої: «законопроект є кроком уперед у порівнянні з редакцією Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», що діє з 2012 року, Положення цього Законопроекту в цілому відповідають стандартам Ради Європи щодо регулювання та захисту професії адвоката, а за окремими напрямками забезпечують навіть більший, аніж вимагають стандарти, захист адвокатів у здійсненні ними своїх професійних обов'язків, у саморегулюванні та самоврядуванні своєї спільноти» [2].

Водночас статус невідкладної законодавчої ініціативи не допоміг пришвидшеному прийняттю закону з огляду на активну експертну критику та протести Ради адвокатів України, Національної асоціації адвокатів України (надалі НААУ) та й загалом адвокатської спільноти.

Зокрема, 21 листопада 2018 року на позачерговому засіданні Ради адвокатів України було затверджено Резолюцію щодо неприйнятності законопроекту «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 через непрозорість реформи (проект розробляли без дотримання міжнародних стандартів та без залучення до єдиної професійної організації адвокатури – Національної асоціації адвокатів України), корупційні ризики законопроекту, його юридичну недосконалість та намагання авторів закону послабити позицію адвокатури, а 15 січня 2019 року Рада адвокатів України прийняла відкрите звернення щодо проекту Закону «Про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (нова редакція) та інших пов'язаних законодавчих актів України».

Так, у зазначених актах НААУ наполягала на тому, що висновок щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інших пов'язаних законодавчих актів України, виконаний в рамках проекту РЄ «Підтримка впровадженню судової реформи в Україні», не відображає офіційну позицію Ради Європи, а підхід авторів звіту унеможлилював консультації з офіційним представником адвокатури, що прямо суперечить європейським та міжнародним стандартам. З огляду на це, законопроект № 9055 та альтернативні законопроекти оцінює Венеціанська комісія, яка перевіряє відповідність цих документів до стандартів Ради Європи [8].

Така позиція видається слушною, оскільки саме Європейська комісія «За демократію через право» (Венеціанська комісія) надає комплексну оцінку на відповідність нормативно-правових актів європейським стандартам, а тому проект закону № 9055 після його спільного доопрацювання авторами закону та пред-

ставниками адвокатури необхідно спрямувати до Венеціанської комісії для того, щоб остаточно поставити всі крапки над «і» та надати прозору, реальну оцінку відповідності законопроекту до стандартів Ради Європи.

Однак, «проблеми» проекту нового закону на цьому не вичерпалися. Так, Головний комітет з підготовки і попереднього розгляду – Комітет з питань правової політики та правосуддя надав свій висновок щодо відповідності проекту нормативно-правового акта вимогам антикорупційного законодавства [1], в якому наголошувалося на суперечностях між різними статтями, термінологічній невизначеності, оцінних судженнях (особливо в частині регулювання доступу до професії та притягнення адвокатів до дисциплінарної відповідальності, розподілу адвокатських внесків) та корупційних ризиках законопроекту, основними з яких є:

- включення до ст. 221 КПК України норми про зловживання стороною захисту процесуальними правами. До категорії зловживання суд може зачислити, наприклад, подання скарги на певне судове рішення, заявлення відводу суду, подання клопотання для вирішення окремого важливого для захисту питання, що може призвести до звуження гарантій адвокатської діяльності і створення умов для виникнення конфлікту інтересів;

- нова редакція законопроекту частини третьої ст. 53 КПК встановлює можливість за наявності в обвинуваченого, підозрюваного залученого ним захисника слідчому, прокурору, слідчому судді чи суду залучити іншого захисника для проведення окремої процесуальної дії. Це визначає дискреційні повноваження для перелічених посадових осіб та може спонукати їх до зловживань під час проведення процесуальних дій.

Водночас варто зазначити, що проект закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 окрім суперечливих положень, містить також деякі позитивні нововведення, які стосуються розширення прав і гарантій адвокатів, що, серед іншого, охоплюють:

- участь адвокатів у всіх слідчих чи процесуальних діях, в яких має право брати клієнт;

- безперешкодний доступ до приміщень суду, прокуратури, поліції, Міністерства внутрішніх справ та правоохоронних органів, у будь-який час, якщо в цих приміщеннях перебуває клієнт;

- ідентифікований доступ до всіх державних реєстрів;

- посилення захисту інформації в рамках адвокатської таємниці, включно з нерозголошенням навіть за наявності дозволу клієнта;

- використання будь-яких технічних засобів без спеціального дозволу посадових осіб або суду.

Крім того, позитивними також видаються положення, які стосуються нового порядку допуску до професії: скасовується вимога щодо обов'язкового проходження стажування протягом шести місяців, а також запроваджується незалежне та автоматизоване тестування професійних знань і навичок, що у своїй сукупності може забезпечити справедливіший доступ до адвокатської професії.

Заслужовує на увагу також введення обмеження доступу до професії певного кола осіб, а саме судді, прокурора, слідчого, нотаріуса, посадових осіб державної служби або органів місцевого самоврядування, які негативно проявили себе під час здійснення іншої професійної діяльності, а саме обмеження можливості доступу до професії протягом трьох років з моменту звільнення з підстав порушення присяги, порушення вимог щодо несумісності, вчинення корупційного правопорушення або іншого дисциплінарного проступку.

Водночас такі нововведення видаються дещо запізненими в часі та частково неактуальними, оскільки від початку реформування правоохоронної та судової систем, значна кількість звільнених суддів та працівників органів внутрішніх справ вже отримували адвокатські свідоцтва.

Коротко підсумовуючи, зазначимо, що на сьогодні Україна зіткнулася із кризовими явищами в діяльності адвокатури, які, на жаль, є системними. Якщо запровадження так званої монополії адвокатів на представництво в судах видається логічним кроком та може призвести в найближчому майбутньому до позитивних змін у сфері правосуддя, забезпечення вищого рівня правового захисту громадян, то сама практика (процес) підготовки законопроекту № 9055, явно гальмує реформування адвокатури. Дієвим виходом з цієї кризової ситуації міг би стати конструктивний діалог між Президентом України та парламентаріями з одного боку та представниками адвокатського середовища – з іншого. Наслідком такого діалогу, як мінімум, мало б стати ґрунтовне доопрацювання цього законопроекту та усунення з його тексту корупційних ризиків. Все це відповідало б сучасним демократичним традиціям, оскільки європейські експерти неодноразово підкреслювали, що профільне законодавство певної юридичної професії має бути розроблено з урахуванням консультування представників цієї юридичної професії на всіх етапах законотворчого процесу.

Список використаних джерел

1. Висновок щодо відповідності проекту нормативно-правового акта вимогам антикорупційного законодавства. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64557
2. Висновок щодо проекту Закону про внесення змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та інших пов'язаних законодавчих актів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://rm.coe.int/opinion-on-the-bar-ukr/16808f1016?fbclid=IwAR3VpWp6bsvYfwDJZPhsxJsihRer9zqqQ6iVSgiq_Kqkpvip_eMDdUD3-6k
3. Висновок КРЄС № (2013) 16 про відносини між суддями та адвокатами [Електронний ресурс] // Судова влада України. – Режим доступу : <https://court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf>
4. Конституція України [Текст] : офіц. текст: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. із змінами, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р.: станом на 1 січня 2006 р.]. – Київ : Мін-во Юстиції України, 2006. – 124 с.
5. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 27. – Ст. 282.
6. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Проект Закону України 9055 від 06.09.2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64557
7. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) : Закон України від 02.06.2016р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 28. – Ст. 532.
8. Резолюція Ради адвокатів України щодо неприйнятності законопроекту «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 9055 [Електронний ресурс] // Національна асоціація адвокатів України. – Режим доступу : http://unba.org.ua/assets/uploads/95f4cd12007fa245a4bd_file.pdf
9. An overview European judicial systems: Efficiency and quality of justice. – Edition 2016 (2014 data). [Electronic resource]. – Access mode : <https://rm.coe.int/european-judicial-systems-efficiency-and-quality-of-justice-cepej-stud/1680788228>
10. The case for drafting a European convention on the profession of lawyer. Committee on Legal Affairs and Human Rights. Doc. 14453. [Electronic resource]. – Access mode : <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24296&lang=en>

References

1. *Vysnovok schodo vidpovidnosti projektu normatyvno-pravovoho akta vymoham antykoruptsijnoho zakonodavstva*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64557
2. *Vysnovok schodo projektu Zakonu pro vnesennia zmin do Zakonu Ukrainy «Pro advokaturu ta advokats'ku diial'nist'» ta inshykh pov'iazanykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy*. Retrieved from : https://rm.coe.int/opinion-on-the-bar-ukr/16808f1016?fbclid=IwAR3VpWpg6svYfw-DJZPhsxJsihRer9zqqQ6iVSgiq_Kqkpvip_eMDdUD3-6k
3. *Opinion No. 16 (2013) of the Consultative Council of European Judges to the attention of the Committee of Ministers of the Council of Europe on the relations between judges and lawyers*. Retrieved from <https://court.gov.ua/userfiles/KRES%20Vusnovok.pdf>
4. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, cherven' 28). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 30.
5. Pro advokaturu ta advokats'ku diial'nist'. (2012, lypen' 5). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 27.
6. *Pro advokaturu ta advokats'ku diial'nist': Proekt Zakonu Ukrainy 9055*. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=64557
7. Pro vnesennia zmin do Konstytutsii Ukrainy (schodo pravosuddia). (2016, cherven' 2): *Zakon Ukrainy. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 28.
8. *Rezoliutsiia Rady advokativ Ukrainy schodo nepryjniatnosti zakonoproektu «Pro advokaturu ta advokats'ku diial'nist'» № 9055*. Retrieved from http://unba.org.ua/assets/uploads/95f4cd-12007fa245a4bd_file.pdf
9. *Anoverview European judicial systems: Efficiency and quality of justice - Edition 2016* (2014 data). Retrieved from <https://rm.coe.int/european-judicial-systems-efficiency-and-quality-of-justice-cepej-stud/1680788228>
10. *The case for drafting a European convention on the profession of lawyer*. Retrieved from <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24296&lang=en>

CONSTITUTIONAL AND LEGAL STATUS OF THE INSTITUTE OF ADVOCACY (SEARCH OF THE OPTIMAL MODEL)

S. Rever

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska Str., Lviv, Ukraine, 79000,
e-mail: segarever2@gmail.com*

The article deals with the importance of the independence of the Institute of Advocacy, which, in view of its specific functions, is intended to protect the legitimate rights and interests of citizens of Ukraine from criminal prosecution and provision of legal assistance in resolving cases in courts and other state bodies in conflicts with the state and other persons. The article analyzes the international documents, which consolidate the fundamental role of the advocacy in the activity of the judicial system and emphasize the importance of its organization in a way ensuring independence from any external influence on its activity.

The main part of the research is devoted to the analysis of the introduction of a lawyer's monopoly in Ukraine for the representation of persons in court. Based on the report «European Judicial Systems: Efficiency and Quality of Justice (2016 Edition, 2014 Data)», compiled by the European Commission on the Efficiency of Justice, the regulation of the monopoly on professional legal representation in other European countries is explored. The conclusions concerning the tendency to increase the level of professionalism in providing legal assistance to all modern legal states are made.

The most controversial (development of a draft without complying with international standards and without involving it in the development of a unified professional bar association,

the corruption risks of the draft, its legal imperfection) and progressive (extension of the rights and guarantees of lawyers, a new procedure for admission to the profession) provisions of the Draft Law № 9055 are evaluated.

It is concluded that the successful implementation of the justice reform in Ukraine, one of the inseparable segments of which is the advocacy reform, is impossible without taking into account the international and European standards of independence and impartiality of lawyers, which should become a guide for our state and a priority for further development, creation of independent justice and ensuring the right of citizens to a fair and speedy trial.

The importance of drafting legislation, which provides for advocacy with the counseling of representatives of the advocacy environment at all stages of the lawmaking process, is emphasized. The assumption that the process of drafting the Draft Law №9055 turned into a back-door game that slowed down the process of reforming the bar in the framework of the entire legal and judicial reform is made.

The conclusions about the necessity of revision of the Draft Law № 9055 and sending it to the Venice Commission for its comprehensive assessment of compliance with European standards are made.

Keywords: lawyer, lawyer monopoly, guarantees of advocacy, justice, judicial reform.

*Стаття: надійшла до редакції 18.02.2019
прийнята до друку 21.05.2019*